

Tváře moci

Státní bezpečnost (StB) se v Československu po druhé světové válce stala důležitým mocenským nástrojem Komunistické strany Československa (KSČ), sloužícím nejprve k získání a posléze k udržení moci. K 1. lednu 1949 v Čechách a na Moravě bylo v organizaci státní správy zrušeno zemské zřízení a nahrazeno zřízením krajským. Současně s tím byla vytvořena krajská velitelství Státní bezpečnosti (StB) a veřejné bezpečnosti (VB, tehdy označované jako Národní bezpečnost). Vedení Bezpečnosti přikládalo krajským složkám StB značný význam, obyvatelstvo také, protože to byli především mnohá příslušníci těchto útvarů, s nimiž lidé nejčastěji přicházeli do styku. V letech 1949–1989 potom prošly krajské útvary StB mnoha organizačními proměnami, zachovaly si ovšem přitom vždy své základní složení, které kopirovalo centrální útvary Státní bezpečnosti. Mezi základní státobezpečnostní složky krajských správ patřily útvary kontrarozvědny, působící jednak proti vnějšímu nepříteli (zaměřené proti činnosti zahraničních rozvědek a jejich spolupracovníkům na území Československa) a proti vnitřnímu nepříteli (kterým byli všichni – i potenciální – odpůrci komunistického režimu) a útvary mající zabezpečovat kontrarozvědnou ochranu ekonomiky (ochrana ekonomiky, důležitých ekonomických objektů a státního tajemství). Důležitými složkami byly také útvary vyšetřovací a útvary zabezpečující činnost operativní techniky.

Tato výstava chce ukázat portréty několika představitelů Státní bezpečnosti v Brně a tehdejšího Jihomoravského kraje. Prvních sedm panelů je věnováno vybraným krajským velitelům Státní bezpečnosti v regionu, snaží se postihnout celé období let 1949–1989 a vybrat nejzajímavější dokumenty, které tyto osoby charakterizují. Panely č. 8 a 9 zachycují dva portréty vyšetřovatelů StB působících v Brně na přelomu 40. a 50. let 20. století, v období nejtvrdších represí, kdy bylo při vyšetřování běžné používání nezákonných metod včetně bití a vyhrůzek smrti. Panel č. 10 je věnován M. Lencové, ženě, která na počátku 50. let udělala v StB rychlou, avšak krátkou kariéru a stala se (stejně jako mnoho dalších příslušníků bezpečnosti v Brně) obětí čistek, které byly spojeny se zatčením Otty Šlinga.

Krajská velitelství StB Brno 1949–1989

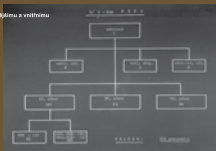
Zahajský Alois (1. 1. 1949 – 15. 10. 1949)
Šíka Václav (15. 10. 1949 – 15. 8. 1950)
Langmeyer Antonín (15. 8. 1950–17. 1. 1951)
Dobr Jan (17. 1. 1951 – 1. 10. 1952)
Svoboda Jiří (1. 10. 1952 – 1. 9. 1962)
Drahovzal Josef (1. 9. 1962 – 1. 3. 1963) 1. 9. 1962
Štěpánek Bohumil (1. 3. 1963 – 1. 5. 1966)
Dvořáček Josef (1. 5. 1966– 15. 7. 1968, 15. 3. 1969 – 15. 2. 1970)
Šenkeřík Alois (15. 7. 1968 – 15. 3. 1969)
Zapletal Zdeněk (15. 2. 1970 – 31. 1. 1971)
Burda Antonín (1. 2. 1971 – 31. 12. 1976)
Kincí František (1. 1. 1977 – 1. 6. 1979)
Puklický Jan (1. 6. 1979 – 16. 2. 1990)

Organizace StB Brno, 1966

Ložbor – kontrarozvědný – zaměřený proti vnějšímu nepříteli a na ochranu ekonomiky

Kotbor – Jednotní

VLožbor – operativní technika

Výstava připravil

Ústav pro studium totalitních režimů ve spolupráci
s Archivem bezpečnostních složek
a s městskou částí Brno – střed

Fotografie a obrazová dokumentace: Archiv bezpečnostních
složek

Poděkování patří starostovi Mgr. Liboru Štátkovi

Grafická koncepce: Mgr. A. Mária Hostinová

Autoři koncepce:

PhDr. Pavel Žáček Ph.D., Mgr. Marek Čulén

Autoři textů výstavy:

Mgr. Mílan Bárta, Mgr. Lukáš Cvrček,
Mgr. Světlana Ptáčníková, Mgr. Pavel Ptáčník

Antonín LANGMEYER

01. července 1913

Absolvoval 5 tříd obecné školy, 2 třídy školy občanské, 3 roky odbornou pokračovací školu, vyučil se měřičkem, 1947 dvouměsíční odborný kurz Praha.

Do KSČ vstoupil 20. 5. 1945. Dne 19. 6. 1945 se přihlásil k Národní bezpečnosti, jako čekatel přidělen na stanici VB Brno-Veveří, 19. 7. 1945 na vlastní žádost přeřazen k SIB, dne 1. 11. 1945 nastoupil k Zemskému odboru bezpečnosti (ZOB II) Brno, 7. 9. 1947 přidělen k SIB v Brně ve funkci velitele 1. oddělení, v říjnu 1948 jmenován velitelem 1. oddělení, 15. 10. 1949 jmenován zástupcem krajského velitele SIB v Brně, od 15. 8. 1950 do 17. 1. 1951 krajský velitel SIB v Brně. Dne 17. 1. 1951 přechodně umístěn na velitelství SIB v Praze. K 30. 4. 1951 na vlastní žádost propuštěn z SNB.

První strana záznamu z knižního seznamu spisů, obsahující jméno a příjmení držitele spisů, číslo spisovny a počet listů. Záznamy jsou uspořádány abecedně podle příjmení držitele spisů.

První strana záznamu z knižního seznamu spisů, obsahující jméno a příjmení držitele spisů, číslo spisovny a počet listů. Záznamy jsou uspořádány abecedně podle příjmení držitele spisů.

První strana záznamu z knižního seznamu spisů, obsahující jméno a příjmení držitele spisů, číslo spisovny a počet listů. Záznamy jsou uspořádány abecedně podle příjmení držitele spisů.

První strana záznamu z knižního seznamu spisů, obsahující jméno a příjmení držitele spisů, číslo spisovny a počet listů. Záznamy jsou uspořádány abecedně podle příjmení držitele spisů.

První strana záznamu z knižního seznamu spisů, obsahující jméno a příjmení držitele spisů, číslo spisovny a počet listů. Záznamy jsou uspořádány abecedně podle příjmení držitele spisů.

První strana záznamu z knižního seznamu spisů, obsahující jméno a příjmení držitele spisů, číslo spisovny a počet listů. Záznamy jsou uspořádány abecedně podle příjmení držitele spisů.

Zaz. ABS, inventář kni. A, Langmeyer, Odbor osobní karta přísluška MV, ABS, LA01, inv. 1, 21

Bohumil ŠTĚPÁNEK

☐ 28. srpna 1921
☐ 31. srpna 1987

Absovoval 5 tříd obecné školy, 4 třídy měšťanské školy, 2 roky odborné pokračovací školy, vyučil se cukrářem, 1951 dvouměsíční krajská podnikácká škola krajského výboru KSČ v Ostravě, 1951–1953 okresní večerní škola okresního výboru KSČ v Ostravě, 1958–1960 dvouletý právní kurz, 1960–1965 studium na právní fakultě Univerzity Karlovy Praha, 1974 měsíční kurz při Vysoké škole politické ÚV KSČ.

Člen KSČ od 1. 9. 1947. V SNB od 1. 7. 1945, 1945–1946 škola SNB Jeseník, od 2. 4. 1946 výkonná služba příslušníka SNB v Ostravě, 1. 1. 1948 nastoupil k odboru vyšetřování KV SIB Ostrava, 1950 šestitýdenní škola SNB Veverská Bítýška, 1953–1955 náčelník odboru vyšetřování krajské správy SIB (KS SIB) Ostrava, 1. 7. 1955 zástupce náčelníka KS SIB Ostrava, V. I. 1957–1958 absolvoval jednoroční operativní školu v SSSR, od 1. 3. 1963 do 1. 5. 1966 náčelník KS SIB Brno, 1. 3. 1963 náčelník krajské správy ministerstva vnitra (KS MV) Brno, 1967–1968 důstojný seminář pro vedoucí pracovníky SNB zaměřeny na „vědeckou organizaci řídicí práce“, 26. 4. 1976 – 4. 6. 1976 stáž na vysoké škole KGB Feljke E. Dzeržinského v Moskvě, 30. 11. 1981 odvolán z funkce náčelníka krajské správy SNB (KS SNB) Brno, V. I. 1981 osobní konzultant ministra vnitra, 1. 5. 1982 vedoucí Ústavu zahraničního studia Vysoké školy SNB v Brně, Dne 31. 7. 1987 uvolněn na vlastní žádost ze závazných osobních důvodů do starobního důchodu.

...

...

...

...

...

...

...

Zemřel 30. srpna 1987, pohřben v Ústředním ústavu hrobového ústředí v Ostravě

Antonín BURDA

■ 18. února 1926
■ 66. listopadu 1979

Absolvoval 5 tříd obecné školy, 4 třídy měšťanské školy, 2 třídy obchodní školy a 4 třídy obchodní akademie. V roce 1949 prošel dvouměsíční krajskou politickou školou, 1957–1958 absolvoval jednoletou školu operativních pracovníků v SSSR, v l. 1958–1961 prošel tříletým kurzem práv při Krajské správě Ministerstva vnitra, organizovaným pro vyšetřovací pracovníky ministerstva vnitra, v l. 1963–1966 tříletým kurzem vybraných právních předmětů na Univerzitě Karlově v Praze.

Do KSČ vstoupil 1. 6. 1945. Do služby ve SNB byl přijat 1. 10. 1945, přidělen k oddílu SIB Zlín (1949–1989 Gottwaldov). Od 2. 4. 1949 byl velitelem oddílu SIB Zlín, 28. 4. 1952 jmenován do funkce velitele III. oddělu krajské správy SIB (KS SIB) Gottwaldov, o tři měsíce později povýšil na náčelníka III. oddělu a 1. 12. 1954 se stal zástupcem náčelníka Krajské správy Ministerstva vnitra (KS MV) Gottwaldov. Dne 1. 9. 1958 se ujal postu zástupce náčelníka KS MV Brno, 1. 4.–1. 11. 1960 byl náčelníkem IV. oddělu KS MV Brno, pak se vrátil do předchozí funkce. K 1. 3. 1965 byl jmenován náčelníkem pro operativu. Odtud byl k 1. 6. 1969 přemístěn k Federální správě zpravodajských služeb (FS-ZS) jako náčelník oblastního oddělu Hlavní správy rozvědky Brno. Dne 1. 2. 1971 ustanoven do funkce náčelníka Správy SIB v Brně, K 1. 1. 1977 byl po předchozím odvolání ze své funkce dočasně pověřen vedením papírovické školy SNB Brno, 15. 8. 1978 odešel do důchodu.

18. února 1926, Brno v tehdejší provincii Morava, v obci Zlín, v rodině učednické a dělnické. V letech 1941–1945 absolvoval obecnou školu v Zlíně a měšťanskou školu v Brně. V letech 1945–1949 absolvoval obchodní školu v Brně. V letech 1949–1958 absolvoval dvouměsíční krajskou politickou školu v Praze. V letech 1957–1958 absolvoval jednoletou školu operativních pracovníků v SSSR v Praze. V letech 1958–1961 absolvoval tříletý kurz práv při Krajské správě Ministerstva vnitra v Brně. V letech 1963–1966 absolvoval tříletý kurz vybraných právních předmětů na Univerzitě Karlově v Praze.

V letech 1945–1949 byl členem KSČ. V letech 1949–1958 byl členem KSČ a v letech 1958–1961 členem KSČ a v letech 1961–1965 členem KSČ a v letech 1965–1979 členem KSČ.

V letech 1945–1949 byl členem KSČ a v letech 1949–1958 byl členem KSČ a v letech 1958–1961 členem KSČ a v letech 1961–1965 členem KSČ a v letech 1965–1979 členem KSČ.

V letech 1945–1949 byl členem KSČ a v letech 1949–1958 byl členem KSČ a v letech 1958–1961 členem KSČ a v letech 1961–1965 členem KSČ a v letech 1965–1979 členem KSČ.

V letech 1945–1949 byl členem KSČ a v letech 1949–1958 byl členem KSČ a v letech 1958–1961 členem KSČ a v letech 1961–1965 členem KSČ a v letech 1965–1979 členem KSČ.

V letech 1945–1949 byl členem KSČ a v letech 1949–1958 byl členem KSČ a v letech 1958–1961 členem KSČ a v letech 1961–1965 členem KSČ a v letech 1965–1979 členem KSČ.

V letech 1945–1949 byl členem KSČ a v letech 1949–1958 byl členem KSČ a v letech 1958–1961 členem KSČ a v letech 1961–1965 členem KSČ a v letech 1965–1979 členem KSČ.

18. února 1926, Brno v tehdejší provincii Morava, v obci Zlín, v rodině učednické a dělnické. V letech 1941–1945 absolvoval obecnou školu v Zlíně a měšťanskou školu v Brně. V letech 1945–1949 absolvoval obchodní školu v Brně. V letech 1949–1958 absolvoval dvouměsíční krajskou politickou školu v Praze. V letech 1957–1958 absolvoval jednoletou školu operativních pracovníků v SSSR v Praze. V letech 1958–1961 absolvoval tříletý kurz práv při Krajské správě Ministerstva vnitra v Brně. V letech 1963–1966 absolvoval tříletý kurz vybraných právních předmětů na Univerzitě Karlově v Praze.

18. února 1926

1979

18. února 1926, Brno v tehdejší provincii Morava, v obci Zlín, v rodině učednické a dělnické. V letech 1941–1945 absolvoval obecnou školu v Zlíně a měšťanskou školu v Brně. V letech 1945–1949 absolvoval obchodní školu v Brně. V letech 1949–1958 absolvoval dvouměsíční krajskou politickou školu v Praze. V letech 1957–1958 absolvoval jednoletou školu operativních pracovníků v SSSR v Praze. V letech 1958–1961 absolvoval tříletý kurz práv při Krajské správě Ministerstva vnitra v Brně. V letech 1963–1966 absolvoval tříletý kurz vybraných právních předmětů na Univerzitě Karlově v Praze.

18. února 1926, Brno v tehdejší provincii Morava, v obci Zlín, v rodině učednické a dělnické. V letech 1941–1945 absolvoval obecnou školu v Zlíně a měšťanskou školu v Brně. V letech 1945–1949 absolvoval obchodní školu v Brně. V letech 1949–1958 absolvoval dvouměsíční krajskou politickou školu v Praze. V letech 1957–1958 absolvoval jednoletou školu operativních pracovníků v SSSR v Praze. V letech 1958–1961 absolvoval tříletý kurz práv při Krajské správě Ministerstva vnitra v Brně. V letech 1963–1966 absolvoval tříletý kurz vybraných právních předmětů na Univerzitě Karlově v Praze.

18. února 1926

1979

18. února 1926, Brno v tehdejší provincii Morava, v obci Zlín, v rodině učednické a dělnické. V letech 1941–1945 absolvoval obecnou školu v Zlíně a měšťanskou školu v Brně. V letech 1945–1949 absolvoval obchodní školu v Brně. V letech 1949–1958 absolvoval dvouměsíční krajskou politickou školu v Praze. V letech 1957–1958 absolvoval jednoletou školu operativních pracovníků v SSSR v Praze. V letech 1958–1961 absolvoval tříletý kurz práv při Krajské správě Ministerstva vnitra v Brně. V letech 1963–1966 absolvoval tříletý kurz vybraných právních předmětů na Univerzitě Karlově v Praze.

18. února 1926, Brno v tehdejší provincii Morava, v obci Zlín, v rodině učednické a dělnické. V letech 1941–1945 absolvoval obecnou školu v Zlíně a měšťanskou školu v Brně. V letech 1945–1949 absolvoval obchodní školu v Brně. V letech 1949–1958 absolvoval dvouměsíční krajskou politickou školu v Praze. V letech 1957–1958 absolvoval jednoletou školu operativních pracovníků v SSSR v Praze. V letech 1958–1961 absolvoval tříletý kurz práv při Krajské správě Ministerstva vnitra v Brně. V letech 1963–1966 absolvoval tříletý kurz vybraných právních předmětů na Univerzitě Karlově v Praze.

Zdroj: ABS, personální spis A, Burda, Docela osobní část příslušníka SV

Bezpečnost se baví

Služba příslušníků Státní bezpečnosti nebyla naplněna pouze prací. Čas se našel i na různé sportovní aktivity, utkání i na bujaré oslavy. Na oddělení StB Gottwaldov byly fotografie a záznamy z těchto akcí, psané s humorem a nadsázkou, v l. 1967 - 1968 archivovány. V básni LP 1918-1968 si dělají legraci z vlastní práce a činnosti bezpečnosti.

Záry. ABS, 1. 9. 1968, OSB DNB, OSB Gottwaldov. Sportovní utkání a oslavy na OSB DNB Gottwaldov – fotografie, básně